

г) они находят внешнее выражение посредством международного права поведения (международной правовой нормы);

д) они выступают в виде обязательств государств, взятых ими в рамках международных соглашений;

е) они имеют наднациональный характер, но практически реализуются во внутренней деятельности государства;

ж) по своей правовой конструкции и этимологическому содержанию они являются международными нормами-принципами, т.е. основополагающими началами, регулирующими круг общественных отношений, представляющих интерес для государств-членов мирового сообщества;

з) международные избирательные стандарты следует рассматривать в системно-структурном аспекте, демонстрирующем их блоковое построение из отдельных подсистем, среди которых можно выделить: международные стандарты избирательного права; международные стандарты избирательного законодательства; международные стандарты избирательного процесса; международные стандарты участия общественности в выборах и т.д;

и) структурные элементы системы международных избирательных стандартов несут строго очерченную этимологическую, телеологическую и функциональную нагрузку и направлены на регламентацию различных сторон избирательного процесса и избирательного законодательства, имея общую цель — проведение демократических выборов;

к) нормы, образующие международные избирательные стандарты, по своей видовой характеристике являются материальными и процессуальными (техническими).

Культенко Олександр Володимирович,
здобувач ад'юнктури кафедри юридичної психології
Київського національного університету внутрішніх справ

Детермінанти професійної діяльності МОКП та функціональні обов'язки працівників НЦБ інтерполу в Україні

Культенко О. В. Детермінанти професійної діяльності МОКП та функціональні обов'язки працівників нцб інтерполу в Україні

Розглянуто детермінанти професійної діяльності інституційної системи Інтерполу, розкрито суть функціональних обов'язків фахівців МОКП. Аналізується орієнтація Інтерполу на основні чотири функції: захист глобальних послуг зв'язку, оперативна передача інформації і баз даних для поліції, оперативна підтримка поліцейської служби, професійна підготовка співробітників поліції.

Ключові слова: протидія злочинності, захист послуг зв'язку, оперативна передача інформації, бази даних поліції, професійна підготовка співробітників поліції.

Національне право вплинуло на формування глобальної правової системи, найбільш прогресивні ідеї, закріплені у законодавстві держав-суб'єктів міжнародного права. Якщо раніше багато міжнародно-правових документів містили норми, що ініціювалися державами на основі норм національного права, то в нових умовах держави дедалі частіше зобов'язані приводити норми національного законодавства у відповідність з міжнародним правом. Тому нині міжнародне право є фактором удосконалення національного законодавства.

Суб'єктом у міжнародному кримінальному праві є МОКП-Інтерпол у глобальній правовій системі. Висвітленню питань міжнародного співробітництва держав у сфері протидії злочинності Інтерполом приділялася увага у працях О. Бандурки, Л. Тимченка, В. Буткевича, В. Овчинського, І. Лукашука, Д. Компанійця, Г. Душейка, В. Некрасова, В. Мацюка, В. Смеліка, В. Сущенка, А. Мацка та Л. Удалової. Проте ці дослідження фактично не відображають проблематики взаємозв'язку і взаємозалежності між нормами глобальної правової системи та національним законодавством України по лінії МОКП. Спроба компенсувати відсутність аналізу заклад діяльності працівників Робочого апарату НЦБ Інтерполу в Україні вже була здійснена автором [3, с. 609 — 615]. Однак дослідження детермінант професійної діяльності Інтерполу, з орієнтацією у роботі на основні функції було проведено без урахування впливу умов та чинників глобалізації.

Слід зазначити, що об'єктивним інструментом діяльності Інтерполу є Національні центральні бюро (НЦБ), які кожна країна-член комплектує співробітниками національних правоохоронних органів. НЦБ є призначеним контактним пунктом для Генерального секретаріату, регіональних відділень та інших країн-членів, які потребують допомоги у протидії злочинності.

У статуті Інтерполу відсутні положення, які б закріплювали підпорядкованість НЦБ, їх організаційну структуру і функції [1, с. 60]. Як зазначає Л. Д. Тимченко, з точки зору міжнародного і внутрішнього права, такий статус національних центральних бюро є унікальним. Крім того, слушною є його наукова позиція у тому, що НЦБ мають назву «національних центрів країн з питань міжнародного співробітництва в рамках Інтерполу» [4, с. 445]. Таку ж думку обстоюють автори монографії «Міжнародний розшук: теорія та практика», вказуючи на відсутність аналогів національних центральних бюро Інтерполу в структурах інших міжнародних організацій [2, с. 81–84].

Статус НЦБ нерозривно пов'язаний з орієнтацією діяльності Інтерполу на наступні основні чотири функції:

1. Захист глобальних послуг зв'язку з правоохоронними органами. Здатність поліції оперативно і безпечно обмінюватися даними є нарізним каменем ефективного міжнародного правопорядку. Саме тому Інтерпол розробив I-24/7 глобальну поліцейську систему зв'язку. Система з'єднала Генеральний секретаріат Інтерполу в Ліоні (Франція), НЦБ країн-членів і регіональні відділення. Метою створення глобальної мережі став обмін поліцейською інформацією та надання правоохоронним органам у країнах-членах миттєвого доступу до баз даних організації та інших послуг. Країни-члени також можуть уповноважити надання консультативного доступу правоохоронними органами за межами НЦБ, такими, як працівники підрозділу прикордонної служби або співробітники митних органів. Інтерпол продовжує розвивати нові послуги та програми підготовки кадрів, щоб користувачі мали можливість повною мірою використовувати I-24/7. Він знаходить технічні рішення (мобільні та стаціонарні мережі Інтерполу і бази даних), щоб допомогти країнам отримати доступ до системи завдяки інтеграції до існуючої комп'ютерної системи перевірки. Останньою країною, яка була приєднана до мережі, стала Сомалі (підключена 10 липня 2007 р.).

2. Оперативні послуги передачі інформації і баз даних для поліції. Країни-члени мають прямий доступ до широкого спектра баз даних, включаючи інформацію про відомих злочинців, відбитки пальців, ДНК, вкрадені або загублені проїзні документи. Інтерпол також розміщує криміногенну інформацію в базах даних через систему міжнародних повідомлень (більш відому як кольорова).

Для боротьби з міжнародною злочинністю поліція має потребу в доступі до інформації, яка може допомогти розслідуванню або запобігти злочину. Інтерпол управляє декількома базами даних, доступними для бюро Інтерполу в усіх країнах-членах через свої I-24/7 комунікаційні системи, які містять важливу інформацію про злочинців і злочинність. До них належать: I-Link проект, MIND/Find, підозрювані у тероризмі, номінальні дані про злочинців (прізвища, фотографії), відбитки пальців, ДНК-профілі, забуті або вкрадені проїзні документи, сексуальні зловживання зображенням дітей, вкрадені твори мистецтва, вкрадені автомобілі.

3. Оперативна підтримка поліцейської служби. Інтерпол надає підтримку співробітникам правоохоронних органів у їх оперативній діяльності за надзвичайних ситуацій, особливо в пріоритетних сферах розслідування злочинів. Командно-координаційний центр працює 24 години на добу, сім днів на тиждень, всіма чотирма мовами організації. Він виступає як перша точка контакту для будь-якої країни-члена, яка стикається з кризовою ситуацією. Він також може розгорнути у місці інциденту через кілька годин після події Тимчасовий пункт для розслідування і організації взаємодії при вчиненні резонансного злочину або у випадку стихійного лиха. Інтерпол забезпечує оперативну підтримку своїм

національним центральним бюро та регіональним відділенням для їх якомога ефективнішої роботи. Його підтримка зосереджена на пріоритетних сферах організації протидії злочинності: розшуку осіб, які переховуються від правосуддя; розслідуванні та попередженні злочинів проти суспільної безпеки і тероризму; торгівлі наркотиками та організованій злочинності; торгівлі людьми; фінансовій і високотехнологічній злочинності. Крім того, Інтерпол сприяє розслідуванню шляхом надання у допомогу співробітників, які працюють у Генеральному секретаріаті, а в країнах-учасницях — після аналізу тенденцій у сфері злочинності проводить навчальні курси з перевірених кримінальних методів.

4. Професійна підготовка співробітників поліції. З метою підвищення потенціалу країн-членів у боротьбі з транснаціональною злочинністю і тероризмом Інтерпол ініціює та проводить підготовку поліцейських. Це включає обмін знаннями, навичками та передовим досвідом у встановленні правопорядку і світових стандартів. Так, стратегічними цілями навчальної діяльності Інтерполу на 2008–2010 рр. є:

— надання допомоги країнам-членам у подоланні розриву між національною та міжнародною поліцією;

— надання країнам-членам знань, навичок і передового досвіду для задоволення поліцейських проблем ХХІ ст.;

— отримання підтвердження, що правоохоронні органи повною мірою усвідомлюють та користуються послугами, які надаються Інтерполом;

— підвищення рівня інформованості, знань і навичок співробітників Інтерполу через структуровану програму підготовки кадрів, включаючи розвиток професійної підготовки;

— формування загального розуміння спільних цінностей, цілей, основних напрямів діяльності та процесів через навчання в рамках Інтерполу, взаємозв'язки організації.

У 2008 р. було здійснено загалом 83 програми підготовки співробітників поліції в інтересах 2722 учасників зі 169 країн [5]. Серед створених та затверджених МОКП програм навчання доцільно виділити такі:

— передову десятитижневу програму підготовки для співробітників поліції з правоохоронних органів і національних центральних бюро (НЦБ). Вона (ІРТР) спрямована на співробітників, відповідальних за міжнародне співробітництво у проведенні поліцейських операцій, які мають достатній ранг, щоб домогтися змін, спрямованих на поліпшення таких операцій після повернення до керування відповідними адміністраціями. Учасники отримують знання та навички, зокрема систем і послуг Інтерполу, у процесі навчання і набуття практичного досвіду в Генеральному секретаріаті. Три сесії проводяться щороку;

— програму розвитку виконавчої поліції (EPDP), яка є ексклюзивною та орієнтованою на поглиблене навчання співробітників правоохоронних органів з африканських країн, поліцейських старшої ланки. Вона розроб-

лена як частина програми «OASIS Африки» (оперативної допомоги, послуг та інфраструктури підтримки), що фінансується німецьким урядом. Дев'ятитижнева програма складається з трьох модулів. Хоча ще у своїх країнах, між модулями, учасники повинні завершити проектні роботи і підготувати стратегічні документи з використанням нових інструментів, інформації та меж її застосування. Завдяки участі у цьому заході поліцейські лідери підвищують рівень своїх знань і потенціал щодо запобігання та боротьби з національною, регіональною та міжнародною злочинністю. Навчальні завдання мають практичний характер і спеціально розроблені для задоволення проблем розвитку поліції у XXI ст.;

— керівні принципи, які є основою компетенції для співробітників НЦБ. Вони були розроблені групою добровольців НЦБ, що представляють кожен з регіонів Інтерполу, а також представників Генерального Секретаріату, та містять п'ять основних якостей, необхідних для співробітників НЦБ;

— Інтерпол «Якість освіти» (TQA). Проект знаходиться в стадії визначення цілей, які повинні забезпечити відповідність навчальних програм стандартам Генерального Секретаріату, рекомендованим у «Керівництві Інтерполу щодо ефективної професійної підготовки». Цей цикл підготовки спрямований на поліпшення якості роботи і ефективного використання ресурсів;

— обмін знаннями між країнами-членами. Низка місцевих ініціатив з метою сприяння розвитку співробітництва та обміну навчальними ресурсами між країнами-членами;

— глобальний навчальний центр Інтерполу (IGLC) на основі платформи з веб-навчання відкрито у два етапи протягом 2009 і 2010 рр. Перший етап був спрямований на централізацію всіх наявних у розпорядженні поліції Інтерполу ресурсів щодо підготовки інформації, у тому числі каталогу з підготовки фахівців, бібліотеки електронних навчальних модулів, календарів проведення навчальних заходів та списку мережевих зв'язків. У рамках другого етапу банки знань будуть проаналізовані та розроблені рекомендації, які дадуть змогу країнам-членам поділитися своїми ресурсами щодо наукових праць і передової практики;

— регіональні бюро Інтерполу (RBS) були засновані у співпраці з начальниками поліції та іншими організаціями. Кожне бюро було оснащено сучасними засобами навчання, їх роль також вивчається з метою підвищення ефективності їх послуг з професійної підготовки. НЦБ Інтерполу пов'язані з національними силами поліції, вони покликані відіграти більш активну оперативну роль, позаяк Інтерпол розширює спектр своєї діяльності та послуг;

— Інтерпол вивчає можливості створення мережі навчальних закладів та університетів, які можуть вирішувати питання протидії небезпечним напрямом злочинності, й підвищує рівень використання високотехно-

логічних інструментів. Кілька угод про співробітництво вже підписані й готуються. Так, у Москві був створений навчальний центр протидії контрабанді героїну. Інтерпол заснував у Австрії Антикорупційну академію;

— внутрішнє навчання для співробітників Генерального секретаріату. Інтерпол відповідальний за те, щоб усі працівники були достатньо підготовлені для ефективного і раціонального виконання своїх обов'язків. Навчання організоване на основі компетентності, а це означає безліч спільних можливостей (знань, навичок, досвіду, цінностей, моделей поведінки та ставлення). Вони були визначені й застосовуються у відповідних випадках до окремих запитів. Це дає змогу здійснювати управління організацією більш ефективно і зумовлює узгодженість в оцінках. Крім того, за допомогою обміну знаннями здійснюється безперервність у «організаційній пам'яті».

Отже, нами здійснена спроба розкрити чотири основні детермінанти у діяльності інституційної системи Інтерполу та функціональні обов'язки працівників МОКП. Слід звернути увагу на те, що формування інституту Інтерполу в Україні відбулося нещодавно порівняно з іншими країнами. У МВС України існує Робочий апарат НЦБ Інтерполу. З огляду на його обмежені можливості в умовах економічної кризи склалося уявлення про невідповідність створеної структури НЦБ Інтерполу в Україні, а відтак функціональних обов'язків його працівників.

Як свідчить проведений аналіз, використання порівняльно-правового методу дослідження створює підстави для упорядкування норм національного права, приведення їх у відповідність до встановлених вимог діяльності МОКП, з подальшим відображенням у функціональних обов'язках працівників НЦБ Інтерполу в Україні.

1. *Бандурка О. М.* Інтерпол: Міжнародна організація кримінальної поліції: наук.-практ. посіб. — Х.: Основа, 2003. — 323 с.
2. *Душейко О. Г., Некрасов В. А., Мацюк В. Я., Компанієць Д. О.* Міжнародний розшук: теорія і практика: Монографія. — К.: КНТ, 2006. — 168 с.
3. *Культенко О. В.* Правові та організаційні засади діяльності працівників Робочого апарату НЦБ Інтерполу в Україні // *Держава і право.* — Вип. 42. — К., 2008.
4. *Тимченко Л. Д.* Международное право: Учебник. — Х.: Консум, 1999. — 528 с.
5. *INTERPOL* [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.interpol.int/default.asp>.